GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 104.

We Srodę Dnia 28. Grudnia 1803.

Z Wiednia d. 21. Grudnia.

Nayiaśnieyszy Cesarz Jmc chcąc zapobiedz licznem nadużyciom lichwiarſtwa, iakie ſię od nieiakiego czasu pomimo wyraźnych w tey mierze przepisow zagęściły, wydał obszerny patent przeciw lichwiarſtwu, na mocy którego nie wolno żądać więcey prowizyi od kapitału danego na zaſtaw iak po 5 od ſta, a bez zaſtawu po 6 od ſta. Resztę warunkow i kary na przeſtępuiących wyczyta każdy w samym patencie, obymuiącym 39 paragrafow.

Z Warszawy d. 16. Grudnia.

Dokończenie poſiedzenia publicznego towarzyſtwa przyiacioł nauk, dnia 5 Grudnia.

Koniec rozprawy (*) JP. Szaniawskiego.

Po wywodzie do tey okoliczności ſtosownym, ściąga autor uwagę na ową epokę: " Naypamiętnieyszych wypadkow, których wpływ na społeczną, umysłową i moralną rodu ludzkiego uprawę, po ośmnaſtu nawet upłynionych wiekach, ieſt nadto widocznym, i podobno w poźne ieszcze wieki ſtanowić o niey będzie.

" *Nayprzod.* Dni krwawey rozprawy na farsalskich polach i pod Akcium, były dniami smutnego rozwięzu praw i warunkow, które rządzonych z rządzącemi łączyły. Zniknęły w ów czas podſtawy kolosu, co dźwigał przeznaczenia ludów. Ciągłe nawałnice, pod których uległ gwałtownością, wzmocnione rozlotem łomotu pogruchotaney bryły, na długi czas miały świat okryć ciemnotą barbarzyńſtwy i klęskami, póki z uspokoieniem [illegible] nie ukazały ſię nowe społeczeńſtwa pod odmiennemi wcale poſtawami... Odtąd zaczyna ſię peryod zupełnieyszego odrętwienia władz rozumowych i moralnych.

" *Powtore.* Stalsze pod pierwszemi Cesarzami połączenie tylu ludow, iſtotnie między sobą obyczaiami, religiią, charakterem i usposobieniami umysłowemi rożniących ſię, niebezpieczną dla rozumu utworzyło mięszaninę. Wpływ tylu okoliczności muſiał do reszty odurzyć nieudolne umysły. Oſtrzeżony kosztownemi doświadczeniami wiekow, i wzmocniony tylu olbrzymiemi poſtępy, teraz zaledwie rozum roziaśniać ową mięszaninę, i od niey płody swoie oczyszczać zaczyna.

" *Potrzecie.* Do tak płodnego zarodu głownych odmian, przybyło uſtalenie i rozszerzenie religiyno moralney inſtytucyi chri-

(*) *W przeszłey gazecie na karcie 1229 kolumnie trzeciey, wierszu 2 od spodu zamiaſt* dziedziczney, *czytay* odziedziczoney.

... Kiedy wszystko iuż wzmacniało popęd moralnego skażenia społeczeństw; kiedy każdy postęp źle zrozumiany, co do środkow i zamiarow swoie cywilizacyi, przyspieszał niezwrotne ku zepsuciu dążenie; kiedy obłąkany rozum, p... prawey działalności niepewnym zest... i bezsilnym przewodnikiem, wtenczas właśnie rzuciła na ziemię Opatrzność to dobroczynne nasienie przyszłego odrodzenia. Przez instytucyą Christianizmu, ... zgasła ... ncześniczych, zostać pu... rany ... czysta cześć duchowna ... W ... miał ... rozwiązanie ... a zbyt dla szczęścia ... zagadnień, wola przewod... prawdziwą ... pociechę, radę i naukę; ... wsparcie moralność pod... polityczną siłę, wzrost ... podstawę prawdziwey cywilizacyi ... każdy człowiek indiwidualnie niezawodną pomoc w drodze ku szczęśliwości i ku ... emu dla rodu naszego udoskonaleniu. Ale Chrystyanizm przez nieznaną w owczesnych ... dzielność środkow i wyższość swoich zamiarow, musiał naturalnie w ... przeciw wszystkim innym religiom postawić się walce; musiał zagnieżdżone wyobrażenia ... niemania, a tem samem liczne przeciw sobie sprzymierzyć siły do wzaiemnego oporu. Nauka tak powszechną zapowiadaiąca rewolucyą, nie mogła ustalić się i rozszerzyć spokoynie; przewrotność moralna, a razem obrażone interessa i namiętności, miały na czas długi zrobić ... w owey zaciemnionego rozumu porze, okropnem godłem zamięszań i klęsk wszelkiego rodzaiu, a nawet i upokorzaiących obłąkań. „

Tu autor przebiegał w szczególności przyczyny postępuiącego ciągle z wyrodnienia działań umysłowych i przyspieszoney epoki zupełnego zaciemnienia. Wyliczał rozmaite postacie, pod któremi mnożyły się obłąkania rozumowe, i kończył na wniosku, że w ciągu całey owey pory nic zrobionem bydź nie mogło, ani dla zabezpieczenia postępow teorycznych, ani dla obwarowania podstaw moralności. „

W tym samym duchu, wspomniawszy autor o pochłonieniu Rzymian przez barbarzyńcow, przedstawiał daley przyczyny, zasady i dzieie *Neoplatonizmu*, albo iak go inni zowią *Alexandryyskiego Eklektyzmu* wykładał dziwaczną iego teoryą moralną, zasadzoną na fałszywem obięciu przyrodzenia i przeznaczenia człowieka. „ Zadna inna nauka, mowi kończąc rzecz o niey, nie dążyła wyraźniey do stargania dobroczynnych węzłow społeczności. Długieyby pracy potrzeba na obrachowanie fatalnego i ciągłego wpływu, który miała *filozofiia alexandryyska* na religiią, na moralność, na stan społeczeństw, na sprzewrotnienie umysłow i na skażenie ięzyka. Pozostaie w tym widoku do zrobienia arcy użyteczna xięga; pozostaie do wyiaśnienia owa na ważne przestrogi naprowadzaiąca genealogiia szaleństw i niedorzeczności, które rozum oburzaią, a których tyle ieszcze w około nas postrzegamy. „

Wystawiwszy nareszcie przyczyny i dzieie przeniesienia filozofii pomiędzy Arabow, tudzież zasługi tego ludu co do uratowania i zachowania drogich zabytkow filozofii greckiey; wspomniawszy o przyczynach obłąkań w iakie pozniey za przewodem tych mistrzow wpadlismy, a o których świadczą nam dzieie *filozofii Scholastykow*, przerwał autor dla sposobioney pory, dalszy ciąg rzeczy i przedstawienia ducha *Arabsko Peripateticzney* filozofii oraz *Scholastyki*, do dalszego odłożył czasu.

Z Wilna d. 5. Grudnia.

Straciła Litwa pożytecznego obywatela Kościoł litewski świątobliwego biskupa, Uniwersytet Imperatorski wileński godnego członka, klassycznych dzieł wzorowego tłómacza i wielu uczonych pism autora, kapituła wileńska przykładnego prałata, ubodzy i sieroty opiekuna i dobroczyńcę! ś. p. xiadz Dawid Pilchowski, biskup sufragan wileńskj, professor Emerit i dziekan oddziału nauk literatury i sztuk wyzwolonych w Imperatorskim Uniwersytecie wileńskim, tłumacz dzieł Seneki Salustyusza i wielu uczonych pism autor, prałat koadiutor dziekan w kapitule wileń: fundator konwiktu sierot stanu ślacheckiego i mieyskiego, kawaler orderu S. Anny pierwszey klassy i S. Jana jerozolimskiego kommandor. Dnia 22 miesiąca Listopada roku 1803 o godzinie w poł do trzeciey po południu maiąc wieku swoiego lat 68 życ przestał! powszechny głęboki smutek po śmierci tego znakomitego męża daie poznac iak wielką w nim stratę poniosła oyczyzna! Piękne pioro opisawszy życie Dawida Pilchowskiego, wkrótce póda współziomkom iako model do naśladowania. Oby! podobni do Dawida Pilchowskiego pokazali się w Litwie mężowie.

Bracia Litwini! na niego spoyrzycie.
Nietak los świetny! iako iego życie!
Jak cnota, która ma słynąc u świata!
Wstępuymy w ślady naylepszego brata.
W nim to łagodnosc, rozsądek, wymowa,
Gruntowna myśli rozumnych osnowa,
Skromnosc z dowcipem swoy przybytek miała,
Pism świetych czysta wiadomosc iaśniała!
Uczone dzieła za iego przewodnią,
Stały się zdania i gustu pochodnią:
Zebrane na seym on oświecił stany,
Ze czułośc w mądrych znaydował poddany!
Litosc nad bliźnim miłym iemu darem,
Zbior z Opatrzności bydź mniemał ciężarem,
Gdy go nie ieden haniebnie używa.
Zapis zaś iego iest mądrosc prawdziwa!
Oto życ będzie w sierotew [illegible].
Przykład sw[illegible] inym zostawi[illegible]
Nie ten iest mądry; ktokolwiek bog[illegible]
Potrafi każdy przeiadać intraty.

Podano z Imp: Uniwer: Wileńskiego.

Z Petersburga d. 29. Listopada.

W przyszłym roku będzie t[illegible] skim ięzyku wydawany dziennik, o[illegible]cy w sobie wszystkie nowe w kraiu urządzenia, a mianowicie względem skarbu i ekonomii, oraz statystykę całego państwa Rossyyskiego. Znakomici mężowie będą nad nim pracować, a naywyższy dozor mieć nad nim będzie sam minister wewnętrzny.

Rossyysko - amerykańska kompania oznaymiła, iż do portu Ochocka zawinęły szczęśliwie 3 iey okręty z bogatemi ładunkami; dwa z Aelutskich wysp, a ieden z amerykańskiey wyspy Kadiak.

Jen: maj: baron Lebsten - Dingelstadt nadzwyczayny Poseł Elektora Hesseńskiego, wybiera się stąd na powrot do Niemiec.

Z Londynu d. 30. Listop. (Przez Rotterdam).

Dworska gazeta mieści w sobie raport jenerała Grinfielda, do lorda Hobart z H. b. roku na Demerarze d. 27 Wrześni, o zajęciu przez podp. pułkownika Nichelson hollenderskiey osady Berbice, w którym wychwala dobre sprawienie się officyerow i żołnierzy. Oto iest urzędowy raport podpuł. Nichelson do jenerała Grinfielda:

Z [illegible] Amsterdamu na Berbice d. 25. Września.

"Mci Panie! Stosownie do rozkazu Twego pod d. 19 t. m. przybyłem z woyskiem pod moim rozkazem b. dacem d. 23 na rzekę Berbice, gdzie kazałem woiennym i przewozowym okrętom zarzucic kotwice, i postanowiłem z kapitanem Brand wysłac maiora Arm-

ſtrong i porucznika Pardoe pod pokoiową banderą do rządcy, dla wezwania osady Berbice do podania ſię woyskom J. K. Mci. Okręt pod pokoiową banderą powrocił nazaiutrz rano z pełnomocnikami od hollenderskiego rządcy dla umowienia ſię o warunki poddania, z którémi też kapitulacya podpisaną zoſtała. Ale że hollenderski kommendant nie chciał bez zaſięgnienia rady swych officyerow na poddanie wyspy zezwolić, posłano zatem powtornie okręt pod pokoiową banderą po oſtateczną iego odpowiedź. Dał nakoniec zezwalaiącą odpowiedź, prosząc tylko, aby woyska angielskie dopiero d. 25 na ląd wysiadły. Zezwoliliśmy na iego żądanie, i dziś dopiero obięlismy wszyſtkie twierdze wyspy, a 600 ludzi bawełnianey załogi poszło w woienną niewolą. Teraz spisuię wszyſtko cośmy w nieprzyiacielskich twierdzach i składach zaſtali, i w krótce będę miał honor przesłać Ci do Demarary opis. Przyłączam tu także kopiią kapitulacyi. „

Po obięciu trzeciey tey hollenderskiey osady wydali angielscy wodzowie do mieszkańcow wszyſtkich trzech odezwę pozwalaiąc im wolnego handlu do zachodnich brytańskich osad.

W dworskiey gazecie ponowiono znowu zakaz wywozu okrętowych potrzeb na 6 mieſięcy.

Z Paryża d. 7. Grudnia.

Wszyscy nieoſiedli we Francyi Anglicy, znayduiący ſię tu lub po departamentach, odebrali rozkaz do ſtawienia ſię iako ieńcy woienni w Verdun i Bitsch. Ucieczka niektórych ich współbraci pomimo danego słowa honoru dała powod do tego surowego środka.

Onegday oglądał pierwszy konsul w muzeum napoleońskim szycie Krolowy Matyldy, wyſtawiaiące zdobycie Anglii w roku 1066 przez iey małżonka Wilhelma zdobywcy. Część tego zabytku wyſtawia w wierszach łacińskich i szyciu Króla Haralda ſiedzącego na tronie, kiedy mu ſię pokazuie gwiazda iaśnieiąca na niebie, przepowiadaiąca mu iego nieszczęście, ſtrachem go przeraża. Pierwszy konsul zapytał ſię na iak długi czas przed wylądowaniem pokazało mu ſię to ziawisko. PP. Denon i Visconti odpowiedzieli na 2½ do 3ch mieſięcy. Pierwszy konsul oglądał daley szycie. Od dziſiay ieſt wszyſtkim okazywana ta sztuka w muzeum.

Senat ieſt na iutro zwołany. Mowią, iż mu będzie podany proiekt do senatowego wyroku, na mocy którego pierwszy konsul nada dożywotniego prezydenta ciału prawodawczemu i z osobliwszą uroczyſtością będą iego coroczne poſiedzenia otwierane.

Na mocy rządowego wyroku rózni angielscy kupcy, którzy w Bordeaux oſiedli, zoſtali z liſty angielskich ieńcow wymazanemi.

Wczoray popołudniu Pani Bonapartowa dawała ciału dyplomatycznemu i znakomitszym tu znayduiącym ſię cudzoziemcom w pałacu Tuilleri audyencyą.

Hrabia Markow, który podług niektórych pism miał już ſtąd wyiechac, ieszcze ſię tu znayduie.

Jenerał Junot ieſt po jenerale Mortierze kommendantem pierwszey dywizyi w Paryżu mianowany.

Pod czas przeyrzenia dyplomatycznego korpusu, którym ſię pierwszy konsul niedawno zatrudnił, ma w Niemczech bydź uſtanowiona liczba 12 francuzkich agentow (nie licząc w to posłow w Wiedniu i Berlinie). Przy cyrkule niższey Saxonii będzie pełnomocny miniſter; przy seymie rzeskim sprawuiący intereſſa; 7 pełnomocnych miniſtrow przy Elektorach Badeńskim, Bawarskim, Hesenskim, Arcykanclerzu, Saskim, Wirtemberskim i

Salzburskim; sprawuiący interessa przy cyrkule Szwabskim; sprawuiący interessa przy landgrafie Hessendarmstadt i rezydent w Frankfurcie.

Lucyan Bonaparte wyiechał do Genewy.

Wiadomo, iż w roku 1792 owczesne ciało prawodawcze dekretowało, iż na mieyscu zburzoney bastylii będzie pomnik wystawiony. W roku 1801 dekretowano zrobienie kanału Ourcq, który tu z Sekwany do rzeki Oise przy Pontois miał bydż prowadzony. Oba te ustanowienia połączył teraz minister Chaptal w ieden plan i podał go pierwszemu konsulowi z wyrachowaniem kosztow do 2 mill. fr. Plan ten spodobał się pierwszemu konsulowi i iuż wydany iest rządowy wyrok, aby wykonanie iego oddać kompanii, która naykorzystnieysze poda rządowi warunki. Na mieyscu bastylii będzie założony wielki plac, przez którego środek poydzie dwiema rzędami drzew wysadzony basin, przez co przybędzie w Paryżu nowa i naypięknieysza ulica.

Jeszcze tu żaden pisarz niemiecki nie był z tak wielkiemi honorami przyymowany iak P. Kotzebue. Pierwszy konsul rozmawiał długo z nim, gdy mu był przedstawiony, i zaprosił go na reprezentacyę na teatrze w St. Cloud. Podobnież i od innych konsulow był przyymowany. Naypierwsze i nayznakomitsze domy w Paryżu są dla niego otwarte. Bywa często na prywatnych posiedzeniach instytutu narodowego, gdzie go zawsze członki wśrodku siebie mieszczaia. Gdy pierwszą klassę tego instytutu pierwszy raz odwiedzał, przywitał go prezydent pochlebną mową. Teatr francuzki (naypierwszy w Paryżu) zapewnił mu iak tylko przyiechał w pochlebnym liście wolne zawsze wniyscie. Cztery inne teatry poszły za iego przykładem. Naycelnieysi poeci i aktorowie teatru francuzkiego daią dla niego na przemiany obiady. Wszystkie towarzystwa uczone, na których posiedzeniach często bywa, naywieksze mu uszanowanie okazuią. Gdy niedawno odwiedzał towarzystwo *des observateurs de l'homme* (uważaczow człowieka) którego przydentem sławny Fourcroy iest, zaszczyciło go dyplomatem na swego członka, iako naypierwszego uważacza człowieka. Naypierwsze damy w Paryżu uprzedzaią go swoią grzecznością. Niedawno piękna Pani Recamier zawiozła go sama do doliny Montmorency, dla pokazania mu dawnego mieszkania Roussa. Reprezentancya *Nienawiść ludzi i żal* nie mogła bydż dla choroby Gramenil dana, ale inne iego sztuki ustawicznie graią. [illegible] że P. Kotzebue zabawi tu do środka Grudnia a potem uda się na powrot do Berlina.

Z Korfu d. 26. Października.

Dziś nasze ciało prawodawcze zostało uroczyście zaprowadzone. Naczelnik Rzpltey i reprezentanci zebrawszy się do sali pałacu dawney twierdzy, i zasiadłszy przeznaczone sobie mieysca, przybył pełnomocnik rossyyski, hrabia Moceniego, otoczony obu wodzami sił lądowey i morskiey, głownym sztabem i znacznieyszemi osobami legacyi, i otworzył iego posiedzenia następuiącą mową: Zbieg woli mojego Monarchy i wypadek Imperatorskich układow, zrobiły z 7 wysp Jońskich Rzpltą, a z iey mieszkancow społeczność obywatelską, nie zaś poddanych. W dzieciństwie politycznego bytu ludy tych szczęśliwych okolic nie umiały pogodzić z mądrością, sprawiedliwością i umiarkowaniem ważności, szacunku i obowiązkow względem nowego państwa. Była to Rzplta bez systematu, rząd bez przepisow, a zatem wystawiona na pomyłki bez złey chęci, i na występki bezkarne. Co było, nie ma więcey bydź,

ani naſtąpic. Społeczność ſiedmiu wysp łączy ſię dziś w celu urządzenia ſię pod godłem szczęśliwego republikanckiey cnoty systematu; będzie miała na dal uſtawy ſtosowne na przyzwoitości, rząd, który będzie nad niemi czuwał i każe ich ściśle, porządnie i z słusznością wykonać. Takie są zamiary moiego Nayłaskawszego Monarchy, do których mu pobudką były uszczęśliwienie tey nowey Rzpltey; ia zaś iako wykonawca iego dobroczynney woli, [illegible] zastąpić talenta, iakich tak wielka [illegible] wymaga, a mnie ich niedoſtaie, czynnością [illegible] gorliwością bez granic: [illegible] wspieraiąc [illegible] nowego rządu, do [illegible] ziłem [illegible] stopniami do tego punktu, [illegible] nakoniec bydź prawnie reprezentowany w tem świetnem zgromadzeniu, które przy zaszczytach i mocy wypływaiącey z iego doſtoieńſtwa, może i powinno ſię przykładać do wypełnienia wspaniałych zamiarow moiego Monarchy. Mieszkańcy wszyſtkich wysp są urządzeni; zgromadzenia wybiorcze, które z tego urządzenia pod nazwiskiem *Sincliti* wypływaią, nie maią innych z prawa obowiązkow, iak wybranie mieyscowych reprezentantow, którzy zgromadzeni razem, składaią reprezentacyą narodową. Wybieraiąc w was naylepszych obywateli, włożyli na was obowiązek, abyście ſię nad wszyſtkim z uwagą zaſtanowiali i obierali to, co może bydź naydogodnieyszego dla społeczności ſiedmiu wysp; włożyli na was samowładną moc prawodawczą, którą ia w imieniu mego Nayłaskawszego Monarchy, w wolnych głosach tego zgromadzenie uznaię. Nie tak wasi wybioracze, iako raczey wy sami powinniście w uſtawiczney mieć pamięci, czego narod ma prawo po waszey gorliwości i przykładaniu ſię do dobra powszechnego oczekiwać. Ta wspolna marka powſtaie po wielu wiekach, i nakazuie wam pracować nad syſtematem, któryby na wieczne czasy zachował wolność Rzpltey i iey urządzenie, utrzymuiąc przy naysurowszey sprawiedliwości pomiędzy członkami wszyſtkich klas, pomiędzy oſtatniemi i rządem, nakoniec pomiędzy samem rządem i narodem, wzaiemność praw i obowiązkow, urzędow i dobrodzieyſtw, która iedynie potrafi zachować związki, które są iey podſtawą. Wy, którzy powinniście bydź przeniknieni i wzruszeni temi poważnemi prawdami i skoremi do ich usłuchania, zaręczcie waszem honorem narodowi i zapewniycie go, że będziecie pracować dla zjednania mu powagi i wzaiemnego innych narodow zaufania, bez czego wasz byt nie byłby tylko momentalnym i pozornym. Przy takich zasadach, któremi wszyscy ożywieni ieſteście, przy mocy, którą wam narod nadaie, wezwiycie pomocy Opatrzności Boskiey, zważcie przeszłość, zaſtanowcie ſię nad przyszłością, dopełniycie waszych prawodawczych obowiązkow, umiycie z wdzięcznością ocenić łaskawą pomoc moiego Monarchy, zasłużcie na wieniec obywatelski, ſtaraycie ſię co raz godnieyszemi łaski Monarchy, który was wspiera, i zasłużcie nakoniec na szacunek u tych, którzy na was oczy zwracaią." — Tu odpowiedział prezydent pełnomocnikowi, który zabrał powtornie głos uznaiąc w imieniu Monarchy ciało prawodawcze i zapewniaiąc go o ſtałey iego opiece. — Po skończeniu powtorney mowy oddał pełnomocnik sekretarzowi ſtanu inſtrukcye do urządzenia ciała prawodawczego, które w głos przeczytał. Te inſtrukcye zawierały w sobie obranie prezydenta, sekretarzow i dwóch kommiſſarzow: pierwsza nazwana naradzaiąca, ieſt radą ciała prawodawczego we wszyſtkich przedmiotach tyczących ſię ogólney adminiſtracyi, naradza ſię z pełnomocnikiem, głosuie i przekłada ciału prawodawczemu ie-

go propozycye. Druga rewizyyna, ieſt kommiſſyą ciała prawodawczego do wszyſtkich spraw tyczących ſię skarbu, i siły zbroyney: ma zlecenie weyrzec w sprawy tymczasowego senatu, uſtanowic podatki, obmyślic sposoby do zakwitnienia skarbu i uſtanowic przyzwoitą liczbę woyska. — Po wyborze na rożne te urzędy ciało prawodawcze oświadczyło ſię formalnie urządzone i zakończyło posiedzenie.

Z Szaffhuzy d, 5. Grudnia.

Kongres do ułożenia spraw między naszą Rzplitą i rożnemi ſtanami Rzeszy niemieckiey, rozpoczął dziś swoie posiedzenia w naszem mieście. Członkami iego są: z ſtrony Elektora Badeńskiego baron Baur de Heppenſtein i tayny radca Müller, a z ſtrony ligi helweckiey PP. Reding z Baden, Hockar z Szaffhuzy; Wyss z Zurichu; Anderwerth z Munſterlingen, i Morell, z Engelshoffen: Innych posłańcow od Xiążąt ieszcze oczekuią.

Z Genui d. 1. Grudnia.

Senat mianował, ſtosownie do uſtawy zapewniaiącey i wspieraiącey wolnośc cywilną, senatorow Roſsi i Cambiaso, aby co mieſiąc odwiedzali więżniow, osadzonych w więzieniach kantonu Genui. Naypierwszym celem tych odwiedzin, ieſt podawac rękę ludzkości więźniom, ile tylko ich położenie dozwoli, i popierac ich żądania przeciw samowolnemu i przedłużonemu nie słusznie uwięzieniu. W innych jurysdykcyach obowiązek ten należy do preweditorow i wice proweditorow.

Z Bononii dowiaduiemy ſię, że tam d. 25 Liſtopada otworzona zoſtała z wielką uroczyſtością szkoła głowna narodowa, w przytomności Ob. Moscati, członka konsulty ſtanu, który z tego powodu powiedział piękną mowę, i każdemu profeſſorowi oddał wſtęgę czarną z zieloną oblamką, na znak ich godności, a rektorowi łańcuch złoty.

Xiążę Borghese przeiechał iuż przez Medyolan z swoią małżonką do Rzymu.

Z R[illegible] d. 6. Grudnia.

Wczoray [illegible] seym posiedzenie, na którem czytano liſt hrabi Stollberga, w którym ſię proteſtuie imieniem [illegible] wego domu przeciw przenieſieniu głosu nal[illegible] do [illegible] Bruswicki[illegible] przywiązanego do [illegible]wa Blankenburg, a do [illegible] Stollberg należącego.

Czytany także był liſt [illegible] Waldenburg w którym prosi sey[illegible] przypuścił do głosu przywiązanego [illegible] Xciu Hohenlohe - Waldenburg [illegible] co brat zezw[illegible]

Xiążę d'Aremberg żąda przez swego ministra drugiego głosu [illegible]iego z Meppen [illegible] iak pierwszy otrzymał z Recklinhausen.

Protokuł względem dekretu kommiſsyi Cesarskiey ieszcze w izbie Xiążąt nie ieſt otworzony.

Poselſtwa Niemieckie Króla angielskiego, otrzymały naſtępuiącą deklaracyą, względem kraiu Hanowerskiego, dla dalszey iey kommunikacyi dworom przy których zoſtaią.

"Król Jmc i Elektor, dowiaduie ſię, iż ze ſtrony francuzkiey, ſtarano ſię nakłonic do powrotu, miniſtrow gabinetowych Hanowerskich, bawiących za granicą Elektorſtwa używaiąc rożnych do tego sposobow, a między innemi tego pozoru: że przez ich oddalenie kredyt ſię osłabia kraiu, maiącego przez to trudnośc zaciągnienia znacznych summ, potrzebnych na zaspokoienie pretensyy nieprzyiacielskich i że przez to w niedoſtatku żołdu i wyżywienia woysk francuzkich, będą przymuszone będą wymusic ie naytwardszemi sposobami.

"Chociaż Król Jmc bynaymniey ſię nieobawia, ażeby wspomnieni miniſtrowie iego, mieli przeſtąpic władzę im daną, sądzi iednak

za rzecz potrzebną, formalnie tu oświadczyć: iż ministerium iego Hanowerskie, przez nadanie mu pełnomocnictwa do administrowania kraiami iego Niemieckiemi, w czasie naywyższey iego nieprzytomności, bynaymniey nie ma mocy, bez wyraznego J. K. M. rozkazu, dać iakowe summy. J. K. M. nie będzie się widział obowiązanym, dotrzymać układow przeciwnych interessowi iego i kraiu, któreby pogrożkami lub gwałtem mogły bydź na iego wymuszone ministrach.

Z Madrytu d. 4. Listopada.

Wyszło tu pod d. 24 Paźdz. rozporządzenie królewskie, iż wszystkie pobożne fondacye, przeznaczone na obrzędy nie koniecznie potrzebne, będą obrocone na wsparcie ubostwa; biskupi i arcybiskupi będą z nich pobierać dochody i te obrocą na zakupienie zboża, które ma bydź rozdane pomiędzy ubogich mieszczan i wieśniakow.

Z Bruxelli d. 9. Grudnia.

D. 4 t. m. wyszło 3 korsarzy z Dunkierki. Nowa flotyla, którą tam uzbroiono składa się z 33 okrętow, pomiędzy któremi 22 iako korwety uzbroiono. Słychać, że te okręty połączą się z flotylą w Ostendzie pod dowodztwem kontra admirała Magon.

Z Hagi d. 9. Grudnia.

Dotąd ieszcze nasze woyska nie poszły nad brzegi; lecz wszystkie poczyniono przygotowania, że wśrodku tego miesiąca, kiedy naydłuższe i nayciemnieysze mamy nocy, mogą wsiąść na okręty. Z dwudziestu pięciu armatnych szalup, które z Amszterdamu do Flesingi popłynęły niesie każda po 2 armaty. Resztę szalup wyprawiaią czemprędzey do Flesingi z Amszterdamu, ponieważ nasze kanały wkrótce zamarzną. To okazuie, że z Texlu procz woiennych okrętów, woyska nie wypłyną. Głownem mieyscem wyprawy iest Flesinga, dokąd także z Rotterdamu trzydzieści kilka płaskich statkow posłano. Na mieyscu jenerała majora Quaita, który wewnątrz naszey Rzeplitey będzie woyskiem dowodził, iest mianowany jenerał major Heldring drugim dowodzcą woysk do wyprawy przeznaczonych pod jenerałem Dumonceau. Wszyscy nasi officyerowie morscy i maytkowie będący na urlopach, są przywołani i około 100 śledziowych statkow wzięto w rekwizycyą dla przewozu woyska. Adiutant pierwszego konsula, kontra admirał Verheul, poiechał stąd do Flesingi. Wszystkie nasze woienne okręty muszą bydź na pierwsze zawołanie do wyyścia pod żagle w gotowości.

Z Hanoweru d. 13. Grudnia.

Dziś rano i iutro wychodzą z naszego kraiu 3 francuzkie regimenta piechoty do Hollandyi. Jenerał brygady Pactod ma nad niemi kommendę.

Dziś w południe przybył tu oddział z 150 artylerystow z Douay w Flandryi.

Półkownik Evers, który formuie iazdę hanowerskiego legionu iest rodem z Bruxelli.

Lotterya w tuteyszym kraiu została za zezwoleniem naczelnego jenerała Mortiera przywrocona.

Z Kopenhagi d. 29. Listopada.

Duńskiemu konsulowi w Alicante, kommunikowanym był d. 20 września r. b. Hiszpański rozkaz ministeryalny do jeneralnych rządcow prowincyi, mocą którego, do portow hiszpańskich nie będą przypuszczone obcych Mocarstw okręty woienne, fregaty i inne uzbroione statki, a to końcem zapobieżenia kontrabandzie i wywozu pieniędzy z kraiu. Wyłączaią się tylko przypadki burzy morskiey lub niedostatek żywności, w których przystęp do portu nie będzie wzbroniony okrętom.

Podług doniesień niektórych kapitanow okrętowych, burza d. 21 t. m. rozproszyć miała angielską flottę kupiecką, która się była z Sundu na morze puściła; blisko 50 okrętow rozbić się miało przy brzegach Norwegii.

DODATEK

DO Nru 104

GAZETY KRAKOWSKIEY

W e Srodę Dnia 28. Grudnia 1803.

Dokończenie Statyſtycznego rzutu oka na kray angielski.

Grunt przy samey *Gambii* ieſt rowny, zwłaszcza w niższych nadmorskich okolicach; daley w górę wznoszą ſię z początku małe pagorki, a potem znaczne góry naypospoliciey z Basaltu i innych gatunkow ziemi wulkanicznych gór składaiące ſię. Gatunek ziemi ieſt tu wszędzie piasek z gliną zmieszany. Także północne brzegi tey rzeki w Sierra Leone są piaszczyſte i rowne; ku południowi zaś ieſt grunt wyższy i łańcuch gór dosyc wysokich ciągnie ſię z głębi kraiu aż do pomorza, gdzie ſię z cyplem kraiu *Sierra Leone* kończy, i składa ſię naywięcey z kamiennego piasku wapnem zlepionego.

Na zachodnim półwyspie w Indyach są znaczne góry Ghauts czyli Gattes, które ſię od *Capu Comorin* aż do *Tapty* czyli rzeki *Surate* z południa na północ rozściągaią, (76) i z swey ſtrony wschodniey ſtykaią ſię po wielkiey części z ległą puszczą piaszczyſtą. Położenie krainy *Madras* ieſt powszechnie nizkie i rowne, podobnie też północna Circars, dolna część Bengalu przeciwnie zaś północna kraina tak wysokiemi okryta ieſt górami, iż na nich śniegi przez nieiaki przeciąg lata nie taią.

Ameryka północna ma góry daleko zachodzące, lecz nie wysokie. Gór Allegheny iedna tylko nizka odnoga zaſiąga aż do Brytańskich poſiadłości nad rzeką *St. Lorenzo*, a w nowym Brunświku aż do pomorza; nigdzie ſię zaś nad 1500 ſtóp nie wznosi. Wzdłuż północnego brzegu wspomnionej rzeki inne z środka *Labrader* wychodzące góry ciągną ſię, których iedno ramie zatokę *James* na około obeymuie i wznosi ſię po nad ieziorem *Superior*. Oba gór łańcuchy maią związek z wysoką górpłaszczyzną około pięciu wielkich iezior: atoli iey z wyższemi gór okolicami dawnego świata porownac nie można. *Pomorze północno zachodnie* Ameryki wyższemi opasane ieſt górami: góry Edgecumbe, Fairweather, St. Elias, i góry znayduiące ſię przy przesmyku Prinz *Wilhelms* i wedle rzeki *Cock* iuż podobnieysze są do *europeyskich i azyatyckich Alp*, a przez ich długi ciąg wzdłuż pomorza zachodniego, zdaią ſię mieć związek z niez-

---

(76) *Gory Ghauts, które można z* Appeninami *porownać, zaczynaią ſię od przylądku Comerin pod 95° 12′ 0″ wschodniey długości, a pod 5° 56′ 0″ północney szerokości, rościągaią ſię od południa na północ przez bardzo wielką część zachodniey półwyspy aż do* Tapty, *gdzie to pasmo gór wzdłuż rzeki podług wschodniego kierunku idzie, i przecze pia ſię w* Burchanpur *do gor północnych. Atoli ten łańcuch gór im daley ſię ku północy ciągnie tem bardziey na wysokości traci tak, iż mieysca przechodu ku północy znacznie są położyſte i równe. Takich przechodow czyli uſtępow, które ſię być zdaią przerwą gór przez nieiaką rozległość, ieſt wiele; lecz nigdzie iak naprzeciwko iednego tylko mieysca* Paniany *nie masz znacznieyszey przerwy tych gor, tu bowiem ta przerwa wynosi 16 mil angiel., i okryta ieſt po wielkiey części lasami; na iey wschodnim końcu ieſt zamek obronny* Annamally, *a na zachodnim* Palacadcherry.

miernemi górami środkowey i południowey Ameryki. Zdaie się że Granit i kamień łupny są w dalszym [illegible] tych gór gatunkiem gruntu, iakim też są w wiadomych górach nad pomorzem *Neu-Albions*. W Kanadzie tamteyszych gór gatunkiem ziemi iest gatunek skały złożony z Kwarcu, wapna i Miki; w *Labrador* iest gatunek gruntu Granit zmieszany z kamieniem Szerl i Miką. Góry Notre Dame składaią się tak iak ich główne góry z Kwarcu i pomiędzy nim warsztwami przekładanego piasku kamiennego. To iest do zastanowienia iż na całey stronie wschodniey brytańskiey Ameryki żadnych śladow bywszych wulkanow znaleść nie można; gdy przeciwnie wiele ich można widzieć na całey stronie zachodniey. Ziemia wreście tych kraiow wszędzie ma podobieństwo do gruntu naybliższych gór, lecz z roślin od tysiąca lat i więcey rozsypanych dostała tak grubą powłokę ziemi ogrodowey, iaką rzadko w krainach dawnego świata znaleść można.

Na wyspach zachodnich Indyy iest ziemia podobnież dobra, tylko, że gorętsze klima nieskończenie ieszcze bardziey iey produktow przymnaża. *Jamayka* i nie które inne brytańskie wyspy iako to, *Barbados*, *Dominico*, południowa część *Antiguy i Trinidad* maią ku środkowi wysoko się podnoszące góry zwłaszcza pierwsza; blisko zaś brzegow, wyiąwszy wschodnie, ma Jamayka wiele rownych i powodziom bardzo podległych płaszczyzn; w takimże przypadku znayduie się północna część *Antiguy*, a ieszcze bardziey inne niższe wyspy. Osobliwości ieszcze na wyspie *Trinidad* niedawno w possessyi Brytańczykow zostaiącey są góry wulkaniczne i iezioro ziemną smołę maiące.

Co się zaś tycze *Produktow* brytańskich kraiow, można to tylko w oddzielnym opisie przytoczyć, które rzetelnie są albo przynaymniey bydź mogą obiektami przemysłu gospodarskiego, rękodzielnego lub handlowego, a potem tam ie tylko przytoczyć, gdzie będzie mowa o ich reprodukcyi, [illegible] albo niemi handlowaniu.

CENA ZBOZ

Na targu w Krakowie d. 27. *Grudnia* 1803.

Korzec Pszenicy	zł. pol.	22½ do 28.
— Żyta	— —	16½ — 18.
— Jęczmienia	— —	12 — 16.
— Owsa	— —	9 — 11
— Grochu	— —	14 — 16.
— Kaszy iaglaney	— —	28 — 33.

W Wiedniu d. 17. *Grudnia.*

Meca wynosząca 16 naszych garcy:

— Pszenicy	zł. pol.	26 do 30.
— Żyta	— —	16 — 19.
— Jęczmienia	— —	10 — 12.
— Owsa	— —	8 — 10.

W Brynie d. 16. *Grudnia.*

Meca Pszenicy	zł. pol.	19 do 22.
— Żyta	— —	12 — 14.
— Jęczmienia	— —	9 — 10.
— Owsa	— —	6 — 7.
— Prosa	— —	16 — 20.

W Gdańsku d. 10. *Grudnia.*

Szefel czyli pół korca naszego w monecie pruskiey

— Pszenicą	zł. pol.	12 do 15½.
— Żyto	— —	9½ — 10.
— Jęczmień	— —	6½ — 8.
— Owies	— —	6. — 7.

DONIESIENIA.

Na dniu pierwszym miesiąca Grudnia roku ninieyszego 1803 kilkanaście sztuk extraktow autentycznych z przyłączonym rachunkiem odebranych summ i na [illegible] odzyskanie łożoney expensy razem złączone i związane Jana Gotliba Fuksa Kupca krakowskiego tyczące się w Mieście Krakowie uronione papiery zginęły, ktoby ie znalazł niech ie poda do Redaktora Gazety Krakowskiey; wynalazcy zaś nadgroda przyzwoita zapewnia się.

Mocą wysokiego Gubernialnego rozporządzenia dd. 20 9bris a. c. Nro. 32,839 na dniu 13 Stycznia 1804 w Mieście Zarnowcu odprawiać się będzie po 3ci raz publiczna licytacya Propinacyi mieyskiey na trzy następuiące lata, pretium fisci iest 893 zł. rocznie, maiący więc chęc Licytowania niech nay się na dniu i mieyscu wyznaczonym opatrzywszy się 10tą

częścią pretii fisci iako wadium mogącą bydź złożoną, znayduie, gdzie reszta warunkow przed licytacyą ogłoszona zoſtanie. W Olkuszu dnia 13. Decembris 1803.

Schotek.

Pod Prezydencyą C. K. cyrkularnego myślenickiego Urzędu, z ſtrony C. K. Dyrekcyi Niepołomskiey na dniu 23 Stycznia 1804 roku zasekweſtrowane Krescencya w snopie i inne effekta z okoliczności złamanego przez arendownego poſſesora Prebend tamteyszych Jmć Pana Sylweſtra Janowskiego kontraktu, o godzinie 10 z rana w Mieście Skawinie w cyrkule myślenickim położonym, przez publiczną licytacyą naywięcey ofiaruiącemu za gotową natychmiaſtową zapłatę z tym dokładem sprzedane zoſtaną, iż za Krescencyą,

w	5	kopach	15	snopach Pszenicy,
	68	-	11	- Zyta.
	—	-	28	- Jęczmienia, i
	48	-	16	- Owsa.

in Summa 122 kopach 10 snopach zoſtaie, fiskalna czyli pierwsza wywołania cena w 312 ryń. 22⅝ wzięta będzie.

Dla tego każdy życzący sobie tego kupna dziesięć procentowem zaſtawem (vadium) zaopatrzyć ſię ma. Naywięcey daiącemu zaś zaręcza ſię, iż

a) tenże od dnia sprzedaży aż do 23 Czerwca 1804 roku w Prebæbendalnych Skawińskich pobudynkach mieszkać, i Krescencyą w znayduiących ſię tamże dwoch ſtodołach młocić kazać, będzie mogł do tego,

b) Słomę w mieyscu własnym bydłem paść, i

c) do młocki Krescencyi tey zoſtaiących na gruncie 8 dni komorniczych co tydzień używać. Tenże także umocowanym będzie; na wiosnę na prebendalnych gruntach tych, na których zaſiano nie będzie, aż do 24 Czerwca 1804 roku bydło swoie paść.

Zyczący sobie kupna tego na wyżey wspomniony dzień i godzinę zapraszaią się, tymże także oznaymia ſię, iż oprocz tey Krescencyi w snopie ieszcze 16 cetnarow ſiana, pług ieden, dwie brony, i inne drobne sprzęty gospodarskie rownie za gotową zapłatę na dobro zasekweſtrowaney maſſy sprzedane zoſtaną.

Z Urzędu C. K. Dyrek. Kammer. Dobr. w Niepołomicach d. 7 Grudnia 1803.

Krommer.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Franciszkowi Pogonowskiemu: że P. Kaietan Męciński u sądow tych o zapłacenie summy 1300 zł. pol. z prowizyą i kosztem prawnym — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości, gdzie on zoſtaie lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie ſię, onemuż P. Franciszkowi Pogonowskiemu adwokata tuteyszego P. Billewicza z iego szkodą i iego kosztem zaſtępcą poſtanowiły, z którym proces ten ſtosownie do uſtawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie ſię i ukończony będzie, on przez Edyktem niniejszym tym końcem upomina ſię: ażeby w czaſie przyzwoitym to ieſt dnia 8 Lutego 1804 roku sam ſtanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zaſtępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił i podług przepisu tych środkow prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodnośc z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie podług prawa C. K praw przypisać był winnien.

Jozef de Nikorowicz,
Jan Nep. Vlach,
Lichocki,

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi Zachodniey.
W Krakowie d. 8. Liſtopada 1803.
Elsner

C. K. sądy ſzlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Mikołaiowi z Lipowca Lipowskiemu, że P. Stanisław Sołtyk u sądow tych — u

przeięcie sprawy przez Krol: Fiskalny urząd imieniem Kościoła farnego Mydłowickiego względem zapłacenia iakoby zapisaney temu Kościołowi summy 1000 *zł. p. z prowizyą i kosztem prawnym intentowaney — załobę na niego podał, i o pomoc sądu ile sprawiedliwość wymaga, prosił.*

Gdy zaś sądy te nie maią wiadomości gdzie P. obżałowany zostaie, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż adwokata tuteyszego P. Hołowkę z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney, rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upominaią się: ażeby dnia 7go Lutego 1804 roku w C. K. sądach tuteyszych sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych środków prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać musiał.

Jozef de Nikorowicz.
Karol de Reinheim.
W. Lichocki.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi zachodniey.
W Krakowie dnia 11 *Listopada* 1803.
Elsner.

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodniey uwiadomiaią niniejszym Edyktem Ur. Władysława hrabię Branickiego, iż Jan Madan kurator do spraw massy krydalney zmarłego Kazimierza Xcia Sapiehy o zapłacenie summ 1wszy 1305 czer: zł. 9 zł. pol. 2gi 1453 zł. pol. 3ci 187 zł. pol. i 4ty 805 zł. pol. 25 gr. c. s. c. do sądow tuteyszych żałobę podał, i pomocy sądowey dopraszał się.

Gdy zaś też sady dla iego zagranicznego zamieszkania, iemu tuteyszego sądowego adwokata Stefana Chylińskiego, za obrońcę z iego szkodą i niebespieczeństwem ustanowiły, z którym taż sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Galicyi zachodniey sądowego porządku prowadzona i ukończona będzie, napomina się onegoż niniejszym Edyktem, aby w przeciągu dni 90 do odpowiedzi się stawił, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta swe oddał, lub innego sobie patrona obrał i tego sądowi wymienił, i oraz tych podług prawa użył krokow, które się do obrony swey sprawy pożytecznemi bydź zdaią, gdyby bowiem tego nieuczynił, i swą zaniedbał sprawę samby sobie szkode może iaką ztąd wynikaiącą przypisac winien był. Dan w Lublinie dnia 10 Września 1803.

Kaietan Michałowski V. P.
Partscher.
Münch.

Z Rady C. K. Sądow Slach: Lubel: Galicyi Zachodniey
Klimaszewski.

Stosownie do dóbr pod dniem 4 Listopada t. r. obwieszczonych, które na dniu 7 Lutego roku 1803 w Krakowie zaaręndowane będą, uwiadomia się, iż pod temiż samemi warunkami, które w uwiadomieniu pod dniem 4 Listopada wyrażone są, ieszcze starostwo Stopnickie w cyrkule kieleckim, i dobra Brzezie w cyrkule Krakowskim tegoż samego dnia to iest 7 Lutego 1804 roku na trzy lata w aredę puszczone będą. Wadium ze Stopnicy wynosic będzie do 600 ryń. z Brzezia zaś do 200 ryń.

Od C. K. dóbr kameralnych administracyi. W Krakowie dnia 28 Listopada 1803.
Franciszek Nemethy, administracyi przełożony.

(Przy dzisieyszey Gazecie znayduie się drugi dodatek.)